

s uputom: **avion, avioni** ... Bolje je reći *zrakoplov*.; **motor, motori** ... Bolje je reći *motocikl*.

- na obradbu primjera – primjeri su sustavno navođeni ispod objašnjenja, na kraju rječničkoga članka, a s obzirom na to da su sve rječničke natuknice isključivo jednorječne, višerječne su sveze stavljene posebno s objašnjenjima u sklopu imenične natuknice: **grad, gradovi** ... ■ *Glavni grad* političko je i upravno središte koje države, grad u kojemu se nalaze središnje vladine ustanove.; **rođak, rođaci** ... ■ *Bliski rođaci* su ujaci i ujne, stričevi i strine, tetci i tetke, bratići i sestrične., ■ *Dalji rođaci* oni su kojima su pređci bliski rođaci.

- na hiperonimne natuknice – one su grafički i slikovno vidljivo izdvojene kao nadređene riječi, a nakon njihova objašnjenja donose se sve podređene riječi, tj. hiponimi (npr. na takav su način obrađene natuknice *gmaz, alat, voće*), te takav pristup obradi osim opisne ima i edukativnu namjenu.

Uz opise riječi Prvi školski rječnik ima i 2000 vedrih i zabavnih crteža Ivane Gu-

ljašević koje uz ilustrativnu imaju i edukativnu namjenu. Jednako tako, kako je ranije istaknuto, ravnopravan knjizi, jest i DVD koji cijelomu izdanju daje intermedijско obilježje – odabirom riječi s pomoću miša učenici mogu čuti pravilan izgovor riječi, usklađen s normom hrvatskoga književnog jezika, koje su na osnovi kanonskih uzoraka koje je naglasio Domagoj Vidović iz Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje izgovorili Helena Knezić i Zvonko Zečević.

Premda autori navode da je temeljni cilj Rječnika „naučiti učenike leksikografskomu razmišljanju i pripremiti ih za služenje pravim rječnicima“, potrebno je istaknuti da su se svi suradnici, radeći na Prvome školskom rječniku, višestruko potrudili školarcima opisati i predočiti pojmove s kojima se oni susreću u svakodnevnome životu i u sklopu gradiva koje uče u školi te osim leksikografskoga ponuditi edukativan i zabavan sadržaj koji plijeni pozornost i malih i velikih korisnika.

Goranka Blagus Bartolec

DRUGA STUDENTSKA HRVATISTIKA

U srpnju ove godine izišao je drugi broj studentskoga jezikoslovnoga časopisa *Hrvatistika*, jedinoga takvoga časopisa u Republici Hrvatskoj, kojemu je temeljna zadaća studentska briga o hrvatskom književnom jeziku. Glavna je i odgovorna urednica Vanja Miškić. Izdavač je Filozofski fakultet u Osijeku, a sve su autorice studentice Hrvatskoga jezika i književnosti osječkoga Filozofskoga fakulteta.

Drugi broj *Hrvatistike* ima 15 članaka. Iako časopis nije podijeljen na poglavlja,

članci su svojim sadržajem podijeljeni u četiri dijela – općejezični radovi vezani uz povijest i suvremenost hrvatskoga književnoga jezika, razgovori, prikazi jezikoslovne literature te obljetnice.

Prvi je rad Jelene Ribarić: *A što s prema?* u kojem autorica prikazuje uporabu prijedloga *prema* u dosad objavljenim gramatikama i školskim udžbenicima te zaključuje kako navedeni prijedlog u suvremenom jeziku prestaje biti vezan isključivo uz značenje mjesta te da ga tradicijska uporaba uz značenje smjera veže uz dativ.

Ista autorica piše i o kraticama u radu *O sklonidbi složenih kratica ili Sklanjaju li se*

složene kratice. Iako su pravopisi i jezični savjetnici većinom složni kada je riječ o pisanju i sklonidbi složenih kratica, upozorava se na neujednačenost pri sklonidbi kratica u novinsko-publicističkom stilu književnoga jezika.

Kristina Golubić u radu *Jezični telefon* Matice hrvatske piše o savjetodavnoj jezičnoj telefonskoj službi Odjela za hrvatski jezik osječkoga Ogranka Matice hrvatske, na čelu s prof. dr. sc. Sandom Ham.

Jelena Ribarić piše o dvama Jezikovim natjecajima za najbolju novu hrvatsku riječ u radu *Jezikov natjecaj za najbolju hrvatsku novu riječ*. Dva su natjecaja oživjela šest novih hrvatskih riječi: *uspornik*, *smječnjak*, *raskrružje*, *naplatica*, *opuštaonica* i *borkinja*.

Jezično savjetuje Katarina Filipović koja piše o glagolima *zaspati*, *ličiti*, *sličiti*, *zahvaliti (se)*, o pridjevnom paru *zadnji / posljednji*, o odnosnoj zamjenici *koji*, kao i o nazivoslovnim poteškoćama.

U drugom su broju i dva razgovora Jelene Ribarić s prvacima hrvatskoga jezikoslovlja – s akademikom Stjepanom Babićem i glavnom urednicom Jezika prof. dr. sc. Sandom Ham. Stjepan Babić za Hrvatistiku progovara o izvanjezičnim utjecajima na hrvatski jezik, a Sanda Ham o kompromisima kada je riječ o pravopisima kao i o zakonu o hrvatskom jeziku.

Katarina Filipović piše o Novoj slavonskoj i nimačkoj gramatici u radu *Gramatika Matije Antuna Relkovića naglašavajući Relkovićevo jezično čistunstvo i doprinos pri*

normiranju hrvatskoga jezika. Povodom 190. godišnjice smrti Joakima Stullija – rad je o Stullijevu rječniku kao o vrijednoj riznici hrvatske leksičke građe.

Uz 100. godišnjicu rođenja Ljudevita Jonkea, Marija Šag u radu *Jonkeov književni jezik u teoriji i praksi* piše o Jonkeu kao o otkrivaču predvukovskoga 19. stoljeća, kako ga akademik Babić naziva, te o njegovoj borbi protiv prevlasti srpskoga jezika nad hrvatskim.

Dvije su osječke jezikoslovke, Ljiljana Kolenić i Vlasta Rišner, zastupljene prikazima autorskih knjiga – Vanja Miškić piše o knjizi Ljiljane Kolenić: *Riječi u svezama: povijest hrvatske frazeologije*. Knjigom je dan veliki doprinos nedovoljno istraženom povijesti hrvatske frazeologije. Iz jezične prošlosti i sadašnjosti – knjiga je Vlaste Rišner o kojoj piše Andrijana Štroliga. Usredotočena je na jezikoslovna pitanja i rasprave koje se odnose na razdoblje dalje i bliže jezične prošlosti. Andrijana se Štroliga osvrnula i na život i djelo jednog od najvećih hrvatskih jezikoslovaca Stjepka Težaka u radu *Sjećanje na Stjepka Težaka*.

390 godina od smrti Fausta Vrančića – rad je Vanje Miškić u kojem je naglasak na Vrančićevu najpoznatijem rječniku tiskanom 1595. u Veneciji.

Izlaskom drugoga broja *Hrvatistike* mogu reći kako stilem hrvatistika o kojem je bilo riječi u prvom broju prestaje biti stilemom te da je časopis još jedan pobjednik u bitci protiv nastojanja da se zaboravi, potisne ili prešuti tradicijska hrvatska riječ.

Borko Baraban

DANI JULIJA BENEŠIĆA U ILOKU

Kako nakon povratka prognanih Iločana u opustošeni Ilok, uz obnovu zgrada, obnoviti i potaknuti kulturni život u tome najistočnijem kutku Hrvatske? Radi toga je u Iloku pokrenut znanstveni skup koji nosi ime jednoga od najpoznatijih Iločana – Julija Benešića. Pokretači su Muzej grada Iloka, Katedra za hrvatski standardni jezik Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu.

Prvi Dani Julija Benešića održani su 2001. godine i od tada se održavaju svake jeseni oko blagdana sv. Ivana Kapistranskog, zaštitnika Iloka. Do sada je održano osam znanstvenih skupova, posljednja dva s međunarodnim sudjelovanjem. Znanstveni su se skupovi održavali u Muzeju grada Iloka, potom u Gradskoj vijećnici, pa u kuriji Brnjaković, a ove godine u obnovljenoj, prelijepoj „prkos-kući“ – Gradskoj knjižnici i čitaonici u Iloku.

Premda se Julije Benešić nametnuo svojim prevoditeljskim, književnim i leksikografskim radom, predmet znanstvenih izlaganja nisu bila samo djela Julija Benešića i djela ostalih Benešićâ, nego i djela osoba koje su ili rođene u Iloku ili Srijemu ili koje su svojim radom bile vezane uz Ilok ili Srijem, s ove i s one strane državne granice. Na skupu su vrijedne radove izlagali muzealci, arheolozi, povjesničari, književnici i književni povjesničari, teolozi, jezikoslovci... iz Zagreba, Osijeka, Slavenskog Broda, Đakova, Iloka, Vinkovaca, Šarengrada, Petrovaradina... Dosadašnja su izlaganja objavljena u tri zbornika radova, posljednji ove godine. U njemu je čak devet radova posvećeno jezičnoj problematici bilo da je riječ o djelima samoga Julija Benešića, Bernardina Leakovića, Nikole Voršaka, Antuna

Mihalića ili Stjepana Sekereša (kao jednoga od istraživača iločkoga govora).

Na ovogodišnjim Danima Julija Benešića jezikoslovne su teme bile predmetom triju izlaganja. Ivana Vidović Bolt s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu analizirala je Benešićev Hrvatsko-poljski rječnik, objavljen 1949. u izdanju Nakladnog zavoda Hrvatske. Potanko je analizirala ustroj rječničkoga članka u njemu, izbor hrvatskih natuknica i poljskih ekvivalenta. Upozorila je i na dio Rječnika u kojemu se donosi popis riječi tipičnih za srpski jezik. Istaknula je i vrijednost Rječnika kao izvrsna pomagla u prevoditeljskom poslu, ali i kao dobra sredstva pri uspostavljanju kulturnih veza između dviju država.

Marko Samardžija s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu analizirao je jezik dvotjednih novina Iločanin. Analizom glavnijih fonoloških, morfoloških, leksičkih i pravopisnih obilježja toga dvotjednika, Samardžija je pokazao da se zaokret u hrvatskoj jezičnoj i pravopisnoj normi nije zbilo odjednom i potpuno na kraju 19. stoljeća, kako se obično misli, nego da je to bio proces koji se protegnuo i u 20. stoljeće, što potvrđuju primjeri iz hrvatske jezične prakse, razvidni i u Iločaninu.

Marija Znika pokazala je vezu učenoga franjevca, pjesnika autora Jesenskih plodina (*Fructus auctumnales*), erudita i profesora, utemeljitelja arheološke znanosti (Rasprava o miljokazu), Matije Petra Katančića i Franjevačkog samostana u Šarengradu kraj Iloka. Istraživala je zavičajne sastavnice u Katančićevu na štokavsku ikavštinu prevedenoga Svetoga pisma Staroga i Novoga zavjeta. Katančiću se pokatkad omakao i ekavski odraz jata, kakav je u njegovu zavičajnomu valpovačkomu govoru, kao i riječi tipične za štokavštinu donje Podravine, ali i pokoji pogrješno ostavljen ijekavizam, što pokazuje njegovu nesigurnost u riječima s odrazom jata.